

MEMÒRIA I FUTUR

Puri Loscos

La memòria és un sentit necessari per viure, és el que fem servir per vincular-nos amb nosaltres mateixos a través d'un fil gairebé invisible que va enllaçant les tres dimensions del temps: el passat, el present i el futur. És així també per les ciutats, per la història i per l'art.

En el diàleg “La memòria compartida” (1), l'artista i actual ministre de cultura al Brasil, Gilberto Gil, ho expressava amb aquestes paraules: *“La memòria s'afirma en l'àmbit del valor, va més enllà del coneixement i de la història”*. D'una altra manera la periodista Lila Pastoriza (2), en una intervenció sobre la creació del museu de la memòria a l'Argentina, manifestava: *“Quan els vençuts recuperen la seva memòria i la posen al present, esdevenen vencedors. Per això la recuperació de la memòria històrica és un element de transformació social”*.

La ciutat és feta de diversitat de sentits i sentiments, de memòries i desigs, d'entranyes. De persones que hi han nascut i altres que hi han arribat de tal manera que els que un dia van ser immigrants més endavant dels anys ja no ho són, doncs la ciutat fa que la condició d'immigrant sigui transitòria perquè ens permet entendre que de fet tots ho som.

La memòria de l'immigrant és densa i pot pesar sobretot al principi, durant els primers anys d'arribada, això està relacionat en part amb les facilitats o dificultats del canvi i la incorporació al nou lloc, i més quan s'emigra per necessitat i no per desig, com acostuma a passar. Viatjar sol o acompanyat, canviar de casa, de lloc, de feina, de referents simbòlics... és difícil. Per l'altra part la memòria que té qui no s'ha mogut perquè ja hi era, que rep als altres i amb la seva incorporació viurà una ciutat crescuda i transformada, és complexa, és una identitat en front el canvi per al qual no sempre s'està a punt o preparat.

Aquestes reflexions també eren presents a **“Los cántaros de la emigración”** una exposició que es va presentar a L'Hospitalet l'any 1975, just en el període previ als nous ajuntaments democràtics. Va ser emblemàtica pel que significava, pel debat que proposava sobre la cultura, les identitats i la memòria, i també perquè va ser la exposició que es va escollir per inaugurar la primera aula de cultura que va existir a L'Hospitalet, l'*aula de cultura de la florida*, un referent de la ciutat durant aquells anys. (3)

Es van exposar càntrics i objectes de fang emigrats “d'allà” cap aquí com la majoria dels seus organitzadors, l'equip Glicinas 21 –nom que prové del domicili d'Esplugues on vivien plegats- on coincidien artistes, creatius i estudiosos de la cultura. L'exposició va tenir repercussió als mitjans de comunicació i crec que el seu encert es pot mesurar per la capacitat de crear patrimoni simbòlic. Efectivament, durant molts anys, en l'ambient ciutadà, -

polític, social i cultural- de L'Hospitalet, parlar de *Los cántaros*, era parlar d'un debat referit a la nova ciutat i les polítiques d'esquerres que s'estaven impulsant.

Avui ja no en necessitem de càntirs, ni tampoc la majoria d'estris fets de fang que es feien servir per transportar els líquids –sobretot l'aigua- o per coure el menjar, o per fer conserves, o per molts altres usos. Però no fa tants anys d'això, i en canvi la rapidesa amb que s'originen els canvis a la nostra societat fa que alguns els recordem com objectes d'un passat del qual molts ni saben, ni coneixen. Perdre la memòria és perdre el sentit de la vida i el seu antídoto és fer servir paraules per explicar i sentir-nos en comunicació amb el temps.

I, d'altra part, pensem que no necessitem estris de fang aquí a les ciutats de l'Occident, però que són encara imprescindibles a bastantes comunitats de l'Àfrica o Amèrica Llatina i l'Orient, països dels quals provenen la població que arriba avui a les nostres ciutats, i concretament també a L'Hospitalet. Paradoxalment són aquestes noves immigracions les que ens permeten sentir que el temps pot seguir avançant amb fluïdesa en portar la memòria fresca d'alguna cosa que ja gairebé havíem oblidat com és el passat rural i les nostres vivències més recents, les de les migracions que han tingut lloc durant tot el segle vint.

Per totes aquestes coses dites l'exposició “**Moure l'aigua**” que mostra de nou “*Los cántaros de la emigración*” reconvertits en “peça” de museu, apel·la als valors. Al valor d'un passat fet per humans. Al valor de la història i de la tradició. Al valor d'uns objectes artesans que s'entenien, tenien funció, significat i vida –Marta Sánchez-. Al valor del treball d'un equip –Glicines 21- que aportà el seu desig amb generositat i exigència d'un futur millor. Al valor d'un aula de cultura –La Florida- que encetava la seva etapa per fer de L'Hospitalet una ciutat creadora de cultura. Al valor de la vida viscuda.

I perquè s'alimenta de valors apel·la a la felicitat de viure, al gust i al plaer que ens fa sentir créixer en coneixements, al joc i seducció que ens suggereixen aquelles imatges de fotografies de dones que anaven a buscar aigua a la font, o al sentir com amb les aportacions de la immigració i en la necessitat d'aquelles gents vingudes d'Andalusia, Galícia, Extremadura... i també de Catalunya dels anys 1960's i 70's i en la d'aquests pakistanesos, africans, magrevins, o llatinoamericans que arriben avui, ens porten més vida, perquè la vida – i la democràcia - es forneix sobre la diferència.

Puri Loscos Solé

Directora Museu d'Història de L'Hospitalet

(1) i (2) notes recollides d'intervencions orals dels ponents en dos diàlegs organitzats en el Fòrum de les Cultures de Barcelona, 2004.

(2) L'aula de La Florida va ser la primera d'una xarxa d'equipaments de barri que van esdevenir motor de la política cultural de la ciutat dels primers ajuntaments democràtics. Va ser també “la primera que va existir a tota Espanya”, segons explica qui n'era llavors l'Alcalde, Vicenç Capdevila, doncs la iniciativa es va acollir a l'Ordre Ministerial de 3 de juliol de 1974 de creació de la *Red Nacional de Aulas de Cultura del Estado español*, una ordre que promovia la creació

de "centres per facilitar mitjans d'integració cultural a la població immigrada que ha sortit de les zones rurals a les urbanes que denota importants fenòmens de desarrelament social".

Veure Juana Ibáñez, "Des del 75 fins ara: l'aula de cultura al barri de La Florida", Museu d'Història de L'Hospitalet, 1998, inèdit, pàgina 10. (A l'Arxiu de L'Hospitalet, R-3275). És interessant la consulta d'aquest estudi per conèixer la gestació de l'aula i les declaracions en primera persona d'alguns dels seus protagonistes com és l'esmentat alcalde Vicenç Capdevila, i també Josep Mª Figueres que fou el seu primer director.